

der zeventiende eeuw aantreffen. De plaatsruimte laat niet toe hier alle instrumenten de rij te laten passeeren.

Een uitzondering wenschen wij te maken vóór het raamspeculum, dat thans nog als raamspeculum van FRANZ gebruikt wordt, maar dat men in de meeste Abulqâsim-handschriften terugvindt. Doordat de teekenaar de kinderneiging had alles in één vlak te teekenen zonder perspectief, zijn de meeste teekeningen niet dadelijk te begrijpen. Houdt men evenwel rekening met dien kinderlijken trek, dan zijn de meeste teekeningen wel te verstaan. Het is te betreuren, dat SUDHOFF bij zijn beschouwingen niet de Pompejaansche geneeskundige instrumenten als materiaal voor vergelijking gebruikt heeft. Misschien ware het dan gelukt eenige instrumenten, wier beteekenis voor ons verloren is gegaan, beter te leeren begrijpen.

Het vierde gedeelte van dit magistrale werk bevat de Latijnsche heelkundige middeleeuwsche teksten uit Italië en Zuid-Frankrijk, waarin de literaire bronnen dier handschriften nagespeurd werden, voor zoover dit mogelijk is.

Daarna volgen de tekstuitgaven van verschillende handschriften voorzien van allerlei belangrijke opmerkingen, die de groote kennis van den schrijver boekstaven, maar die door den aard der stof niet voor bespreking in aanmerking kunnen komen.

Het vijfde hoofdstuk geeft een overzicht van de heelkundige teksten in het Duitsch en Hollandsch geschreven. Ook hier werd niet genoeg te waardeeren pionierswerk verricht, doordat een onderling verband gelegd werd tusschen de talrijke overblijfselen, hier en daar in de bibliotheken verborgen. De tallooze bouwsteen, in dit werk door SUDHOFF bijeengebracht, als materiaal voor een nieuw te schrijven geschiedenis der middeleeuwsche heelkunde, wachten den meester-architect, om alles te verwerken tot een geheel, waarvan de grondlijnen en fundamenten reeds door SUDHOFF aangegeven zijn. Werken als SUDHOFF's Beiträge zijn mijlpalen op den langen weg der geneeskundige wetenschap; zij geven voor tientallen van jaren leiding en richting.

F. M. G. DE FEYFER.

PROSKAUER (Curt. dr.), *Die Zahnarztneikunst des Breslauer Stadtarztes MATTHAEUS GOTTFRIED PURMANN, (1648—1711). Mit 4 Abbildungen und 6 Tafeln. (Deutsche Zahnheilkunde, Heft 46).*

FROSKAUER laat ons in deze aflevering kennis maken met de mond-heelkundige verrichtingen van den Breslauschen heelmeester PURMANN.

Deze bewoog zich weliswaar niet op zuiver tandheelkundig gebied, want tandverwijderingen verrichtte hij zelf niet, doch liet ze over — vooral misschien als ze wat lastig waren — aan den „Zahn-Artzt". (Anno 1693, bldz. 11). Hij is echter tot dusver

de eerste, die bij de beschrijving der verrichtingen tot vervanging van verloren gegane elementen der mondholte van een „model in was” spreekt (bldz. 10).

Veel handelt over oorlogs-chirurgie; verwondingen der kaken en van de zachte deelen der mondholte. Met de pennevruchten van onze BLANCARDUS en VAN SOLINGEN was PURMANN ook bekend; op bldz. 37 vindt men de plaatsen uit hun werken kort vermeld. Bij vroegere heelmeesters treft men dikwijls het een en ander aan, hetwelk slaat op kaken, tandvleesch en tanden en deze uitlatingen kunnen zeer veel bijdragen om tot een beter begrip van de ontwikkeling van ons beroep te komen.

Over kaak-operaties wordt bijv. ook gesproken in: „Een dominé-operateur in de zeventiende eeuw en nog iets”, van dr. C. E. DANIELS.

PROSKAUER geeft het portret van PURMANN, titelprenten, eenige afbeeldingen uit zijn werken, alsmede een opgave van nageslagen algemeene bronnen en literatuur; een lijst van boeken over PURMANN en van diens werken.

G. H. BISSELING.

L. S. A. M. VON RÖMER, *Historische Schetsen*. Een inleiding tot het vierde congres der Far Eastern Association of Tropical Medicine, te houden te Batavia, van den 6den tot den 13den Augustus 1921. Javasche Boekhandel en Drukkerij. Batavia, 1921.

Onze redactie ontving een exemplaar van het werk, welks titel hierboven staat en dat bedoeld is als een gedenkboek, aangeboden aan de leden van het vierde congres der Far Eastern Association of Tropical Medicine, hetwelk, zooals men weet, in Augustus j.l. te Batavia is samengekomen.

Collega VON RÖMER, die voorzitter was der commissie voor de samenstelling van den *Gids* voor het congres en voor de tegelijkertijd te houden tentoonstelling, heeft dit boek samengesteld in de meening, dat, nu voor het eerst in Nederlandsch-Indië een internationaal congres van geneesheeren, zich wijdend aan tropische geneeskunde, zou gehouden worden, het niet ongepast was bij wijze van inleiding tot dat congres, de oude tijden weer eens opnieuw te doen leven en in de herinnering terug te roepen, hetgeen in de afgelopen eeuwen door de Nederlanders op het gebied der geneeskunde in Indië gewerkt en gestudeerd is, omdat daarbij een massa belangwekkends is Oorspronkelijk had de schrijver zich voorgesteld slechts een bijdrage te leveren in de *Gids* voor het congres, maar bij de studie en het nasporen van gegevens kwam vóór en na zóóveel belangrijks en merkwaardigs voor den dag, dat het opstel uitgebreid is tot een geheel boekwerk van meer dan 300 bladzijden tekst behalve de ruim honderd platen.